

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΛΟΥΚΑΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Η'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

ΜΕΓΑΛΗ διαφορὰ μεταξὺ τῆς σοφίας τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῆς σοφίας τῶν βιβλίων τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν ἀναγνώσῃς τὸν περὶ ψυχῆς, τὸν περὶ ἀρετῆς, τὸν περὶ σωφροσύνης καὶ τοὺς περὶ τοῦ δικαίου λόγους τοῦ Πλάτωνος, πᾶσαν τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, τὰ χρυσᾶ ἐπη τοῦ Πυθαγόρου, τὰ ἡθικὰ συγγράμματα τοῦ Πλουτάρχου καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῶν σοφῶν τοῦ κόσμου βιβλία, βλέπεις ναὶ εὔρεσιν νοημάτων πλουσίαν, διάθεσιν τῶν εὑρεθέντων εὔτακτον, εὐρόβοιαν λόγου ἥδονικήν, κάλλος συντάξεως τεχνικόν, ἐπιχειρήματα γενναῖα, ἀποδεῖξεις ἴσχυράς, καὶ δσα ἄλλα ἡ πάνδημος ῥητορικὴ καὶ ἡ κοσμικὴ διδάσκει φιλοσοφία· πλήν, ἐν δσῳ μὲν ἀναγνώσκεις αὐτά, καὶ θαυμάζεις, καὶ ἥδυνεσαι, καὶ πείθεσαι, ἐπειτα, κλείσας τὸ βιβλίον, μέγεις γυμνὸς τοῦ πνευματικοῦ καρποῦ, ὡς καὶ τὸ πρότερον ὅταν δὲ ἀναγνώσκῃς τὰ λόγια, τὰ περιεχόμενα εἰς τὰ βιβλία τῶν θείων γραφῶν, τότε ἡ θεία ἀπλότης ἡ ἐν αὐτοῖς λάμπουσα, καὶ ἡ ἀπλῆ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια, καὶ ἡ ἐν αὐτοῖς ἐπουρανίος σοφία, καὶ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δύναμις οὐ μόνον καθηδύνει τὴν σωμα-

τικὴν αἰσθησιν, ἀλλ' ἔξεγείρει καὶ τῆς ψυχῆς σου τὸν πόθον, καὶ οὐ μόνον πείθει τὸν νοῦν, ἀλλὰ νικᾷ καὶ τὴν καρδίαν σου· ὅθεν οἱ ἀναγνῶσται καὶ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ λόγου τοῦ θεοῦ καρποφοροῦσιν « ἐν μὲν ^{Μάρκ. 4.} 20. τριάκοντα, ἐν δὲ ἑκατὸν » κατὰ ἀναλογίαν τῆς καλῆς αὐτῶν προαιρέσεως. Ὅτι δὲ πᾶς λόγος τῆς θείας γραφῆς ποιεῖ τοιαῦτα ἀποτελέσματα, μαρτυρεῖ καὶ ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπόκρισις πρὸς τὸν πειράζοντα αὐτὸν νομοδιδάσκαλον. Ἐὰν ἀκούσῃς τὴν ἐρμηνείαν αὐτῆς μετὰ τῆς πρεπούσης προσοχῆς καὶ εὐλαβείας, βλέπετε, καὶ αἰσθάνεσθε, ὅπερ λέγω.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νομικός τις ^{Λουκ. 10.} 25. προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτόν, καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας, ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

Νομικοὶ ἐλέγοντο ἐκείνοι, οἵτινες διηρμήνευον καὶ ἐδίδασκον τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, καὶ ἦσαν ἔτοιμοι ἀποκριθῆναι εἰς δσα ἐπροβάλλοντο ζητήματα γομικά. Οὗτος οὖν ὁ νομικός, ἀκούσας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐδίδασκε παρρησίᾳ τὸν λαόν, εἶτε ἐξ ὑπερη-

^{Ιωάν. 13.} φανείας, ἐπειδὴ ἐγόμιζεν, δτὶ οὐδείς, ὡς αὐτός, γινώσκει τὸν νόμον, εἴτε ἐκ φθόγου, ^{19.} ἐπειδὴ ἔβλεπεν, δτὶ ὁ κόσμος ἔτρεχεν διπίσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥλθε πρὸς αὐτόν, οὐχὶ ^{Ιωάν. 14.} ἵνα ἀκούσῃ καὶ ὠφεληθῇ, ἀλλ’ ἵνα πειράξῃ αὐτόν, καὶ ἀκυρώσῃ τὰ ὑπ’ αὐτοῦ διδασκόμενα· ὅθεν ἐρωτᾷ αὐτόν, λέγων, Διδάσκαλε, ποῖον ἔργον ἔστιν ἀναγκαῖον εἰς ἐμέ, ^{Ιωάν. 15.} ἵνα κληρονομήσω τὴν αἰώνιον ζωήν; Τοῦτο τὸ ἐρώτημα φαίνεται μέν, δτὶ οὐκ ἔστι πειρακτικόν, περιέχει ὅμως πειρασμὸν μεγάλον. Ὁ νομικὸς ἐγόμιζεν, δτὶ διὰ τούτου τοῦ ἐρωτήματος ἔστησε παγίδα κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐπειδή, ἐὰν ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίνετο, δτὶ ὁ νόμος, διὰ ἐγὼ διδάσκω, ἔκεινος εἰσάγει τὸν ἀνθρωπὸν εἰς τὴν ζωήν, ὁ νομικὸς τότε ἐλάμβανεν ἀφορμὴν κατηγορίας κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐκήρυξεν αὐτὸν ἀντίθεον, ὡς διδάσκοντα ἄλλον νόμον, καὶ οὐχὶ τὸν τοῦ θεοῦ. Ἀκουε δὲ μετὰ πόσης σοφίας ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ θεάνθρωπος.

^{Αἰων. 10.} ^{26.} Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις;

^{Ἐρ. 10.} ^{1.} Ἐπειδὴ ὁ Μωσαῖκὸς νόμος « Οὐδέποτε » δύναται, καταστῆσαι τελείους τοὺς « εἰς αὐτὸν προσερχομένους », καὶ ἐπομένως ἀξίους τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἥ εἰς Χριστὸν δὲ ^{καὶ 7.} ^{25.} πίστις δύναται « Σώζειν εἰς τὸ παντελές τοὺς προσερχομένους διὰ αὐτοῦ τῷ θεῷ », διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν αὐτῷ, ἐὰν φυλάξῃς τὸν Μωσαῖκὸν νόμον, εἰσέρχεσαι εἰς τὴν ζωήν, ἀλλ’ ἡρώτησεν αὐτόν, τί ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ἵνα, ἐκ τῆς ἀποκρίσεως αὐτοῦ

ἀφορμὴν λαβῶν, διδάξῃ αὐτὸν καὶ τὰ περὶ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας· τί ἐγράφη, λέγει, εἰς τὸν Μωσαῖκὸν νόμον; πῶς, ἥγουν ποίᾳ πνεύματι καὶ σκοπῷ ἀναγινώσκεις σὺ τὸν νόμον; κατὰ τὸ γράμμα μόνον ὡς Ἰουδαῖος, ἥ καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα, ὡς ἀληθινὸς Ἰσραηλίτης;

Ο δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν, ἀγα- ^{Αἰων. 10.} ^{27.} πήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἴσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

Ἄλλα ἥλπιζεν ὁ νομικὸς ἀκοῦσαι, καὶ ἄλλα ἥκουσεν ὅθεν, ἀναγκασθεὶς προβάλλει τὰ λόγια τοῦ νόμου, τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ Δευτερικῷ καὶ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, καὶ ^{Δευτ. 19.} διδάσκοντα τὴν ἐξ ὅλης καρδίας καὶ ψυ- ^{Δευτ. 6.} ^{5, §. 30.} χῆς καὶ δυνάμεως καὶ διανοίας ἀγάπην πρὸς τὸν θεόν καὶ τὸν πλησίον, καὶ ζωὴν ἐπαγγελλόμενα εἰς τοὺς φύλακας ταύτης τῆς ἐντολῆς.

Εἶπε δὲ αὐτῷ, Ὁρθῶς ἀπεκρίθης ^{Αἰων. 10.} ^{28.} τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ.

Ο νομικὸς οὐκ ἐπίστευεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· διὰ τί οὖν ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτὸν « τοῦτο ποίει », ἥγουν ἀγάπα τὸν θεόν καὶ τὸν πλησίον σου, καὶ ζήσῃ, τουτέστι καὶ οὕτω κληρονομήσεις τὴν αἰώνιον ζωήν; δύναται τις ἀρά γε σωθῆναι χωρὶς τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως; ἀπαγε· « Χω- ^{Ἐρ. 11.} » ρὶς δὲ πίστεως, τῆς εἰς Χριστὸν δηλαδή, ^{6.} » ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι ». οὕτω δὲ ἀπε-

χρίθη πρὸς τὸν νομικὸν ὁ θεάνθρωπος, πρῶτον μὲν ἐπειδὴ ὁ Μωσαῖκὸς « νόμος παι-^{24:}
» δαγωγός ἐστι » καὶ διδάσκαλος τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· ὅστις δὲ πιστεύει εἰς τὴν διδάσκαλίαν τοῦ Μωϋσέως, ἐκεῖνος πιστεύει
^{ιωάν. 5.} καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, κατὰ τὸ « Εἰ
^{46.} » γάρ ἐπιστεύετε Μωσῆ, ἐπιστεύετε ἀν ἐ-^{1. ιωάν.}
^{5, 1.} μοί ». δεύτερον ἐπειδὴ « πᾶς ὁ ἀγαπῶν » τὸν γεννήσαντα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν γε-
» γεννημένον ἐξ αὐτοῦ ». ὅστις ἀληθῶς ἀγαπᾷ τὸν θεόν, ἐκεῖνος οὐ μένει ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς ἀπιστίας, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ φωτιζόμενος, ἔρχεται εἰς τὸ φῶς τῆς πίστεως· καὶ μάρτυς ὁ Κορηνήλιος ὁ ἐκα-
τόνταρχος, καὶ ὁ Αἰθίοψ ὁ Κανδάκης, καὶ ἄλλοι πολυάριθμοι, οἵτινες, μὴ ἔχοντες τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἐπειδὴ ἡγάπησαν τὸν θεόν, ἐφωτίσθησαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς ὃν αὐτὸς ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστόν. Τί δὲ πρὸς τὰ λόγια τοῦ σωτῆρος ἀπεκρίθη ὁ νομικός;

^{Αευχ. 10.} ^{29.} Ο δὲ θέλων δικαιοῦν ἔαυτόν,
εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς ἐστι
μου πλησίον.

Ἄρα γε ἡγνόει ὁ νομικὸς τίς ἐστιν ὁ πλησίον αὐτοῦ; ποία δὲ χρεία δικαιολογίας διὰ τὰ προειρημένα; καὶ πῶς διὰ τούτου τοῦ ἐρωτήματος ἐδικαιολόγει ἔαυτόν; Αὐτός, ὡς νομοδιδάσκαλος, ἐγίνωσκε βέβαια τίς ἐστιν ὁ πλησίον· ἐνόμισε δέ, ὅτι χρείαν ἔχει δικαιολογίας, ἐπειδὴ εἰδεν, ὅτι ἡ ἀπόκρισις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀμαθῆ τῶν πρώτων τῷ νόμου στοιχείων· πρὸς τούτοις δὲ ὑπενόησεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγνώρισε τῆς πονηρίας

αὐτοῦ τὸν σκοπόν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ιουδαῖοι πλησίον αὗτῶν ἐλογίζοντο οὐχὶ πάντα ἀνθρωπον, ἀλλὰ μόνους τοὺς ὅμογενεῖς καὶ φίλους αὐτῶν, διὰ τοῦτο καταφεύγει εἰς τοῦτο τὸ δεύτερον ἐρώτημα, ἵνα καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ κρύψῃ, καὶ φανῇ ἀθῶς τῆς διὰ τὴν ἀμάθειαν κατηγορίας· ἵστως δὲ ἐξεφώνησε τοῦτο τὸ δεύτερον ἐρώτημα, ἵνα παραστήσῃ ἔαυτὸν τοσοῦτον δίκαιον καὶ ἀγιον, ὃστε οὐδένα εἴχεν ὅμοιον καὶ πλησίον αὐτοῦ εἰς τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ ἐρωτήματος ὁ Ἰησοῦς ἀφορμὴν λαβών, ἀποκρίνεται οὕτως.

Τοῦ πολαρίδῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν ^{Αευχ. 10.} ^{30.} ἀνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.

Διὰ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς τίς εἰν ὁ πλησίον· διότι εἰπὼν, ἀνθρωπός τις γενικῶς, εἶτα παραστήσας τὸν ἀνθρωπὸν ἐλεηθέντα οὐχ ὑπὸ Ιουδαίου, ἀλλ' ὑπὸ Σαμαρείτου, ἐφανέρωσεν, ὅτι πᾶς ἀνθρωπὸς διὰ τὴν ὅμοιότητα τῆς φύσεώς ἐστι πλησίον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰς πάντα ἀνθρωπὸν χρεωστοῦμεν τὴν ἀγάπην καὶ βοήθειαν· ἐδίδαξεν ὅμως διὰ τῆς αὐτῆς παραβολῆς ἀποκρίσεως καὶ τὸ τῆς ἀνθρωπίσεως αὐτοῦ ἔλεος πρὸς τὴν ἐνθρωπίην φύσιν· διότι ὁ ἀνθρωπός, ὅστις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ, ἐστὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἡ διὰ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ προπάτορος ἐκπεσοῦσα ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἥγουν ἀπὸ τῆς μακαρίας

εἰρήνης καὶ ἀπαθείας, εἰς τὴν Ἱεριχώ τὴν λακκώδη καὶ πνιγηρὰν διὰ τὸν ἐν αὐτῇ καύσονα, ἥγουν εἰς τὴν πολυπαθῆ καὶ βεβασανισμένην ταύτην γῆν· οἱ δαίμονες δέ εἰσιν οἱ λῃσταὶ οἱ ἔκδυσαντες αὐτὴν τῶν θείων χαριτμάτων, καὶ κατατραυματίσαντες διὰ τῶν πληγῶν τῆς ἀμαρτίας, καὶ καταστήσαντες αὐτὴν ἡμίθυνητον. Εἶπε δὲ αὐτὴν ἡμίθυνητον, ἵνα καθότι ἡ μὲν ψυχὴ καὶ μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ἔμεινεν ἀθάνατος, τὸ δὲ σῶμα ἐγένετο θνητόν, ἵνα καθότι μετὰ τὴν ἀμαρτίαν μόλις ἐνθυμεῖτο τοῦ θεοῦ τοῦ ποιητοῦ αὐτῆς καὶ χορηγοῦ τῆς ζωῆς, ἵνα καθότι τῷ μὲν παραπτώματι τοῦ ^{φεύ.} 5. ^{13.} Ἀδάμ ἀπέθανε, τῇ δὲ εἰς Χριστὸν ἐλπίδι ἔξη.

^{Λουκ. 10.} ^{31.} Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἴερεὺς τις κατέβανεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἴδων αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν ὁμοίως δὲ καὶ Δευτῆς, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἴδων, ἀντιπαρῆλθε.

Ο μὲν ἴερεὺς σημαίνει τὸν Μωσαϊκὸν νόμον τὸν νομοθετήσαντα πά περὶ ἴερωσύνης· ὁ δὲ Δευτῆς τοὺς προφήτας, ὡς χρηματίσαντας ὑπουργοὺς τοῦ θεοῦ, καὶ διδασκάλους τῶν ἀποκαλύψεων τῆς ἐν κόσμῳ παρουσίας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτοῦ· τὸ δὲ κατὰ συγκυρίαν τὸ κατὰ σύμβαμα καὶ παρερχόμενον σημαίνει, διότι παρῆλθεν ὁ νόμος, τῆς χάριτος ἐλθούσης. Οὐρανόθεν μὲν κατέρθι ὁ νόμος, καὶ ἐδόθη εἰς τὸ Σινᾶ, ἐκ θεοῦ δὲ καὶ οἱ προφῆται ἐστάλησαν· ὅμως οὐδὲ δὲ νόμος οὐδὲ οἱ προφῆται ἐδύναντο ἔξαλεῖψαι τὴν ἀμαρτίαν, καὶ ἀναστῆσαι

τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκ τοῦ ἐλεεινοῦ αὐτῆς πτώματος· « Ἄδύνατον γάρ αἷμα ταύτης ρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἀμαρτίας ». ^{Ἑρ. 19.} ^{4.} Ἡλθον οὖν καὶ ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται εἰς τὴν ὁδόν, καὶ εἰς τὸν τόπον, ἐν ωὗ ἐξωρίσθη ὁ ἀνθρωπος, ἥγουν εἰς τὴν γῆν, καὶ εἶδον τὴν ἀξιοδάκρυτον αὐτοῦ κατάσασιν, πλὴν ἀντιπαρῆλθον, τουτέστιν ὑπεχώρησαν, μὴ δυνηθέντες τὰς πληγὰς αὐτοῦ θεραπεῦσαι.

Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων, ἥλθε ^{Λουκ. 10.} ^{33.} κατ' αὐτόν, καὶ ἴδων αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη· καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἐλαῖον καὶ οἶνον· ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ.

Ο Σαμαρείτης σημαίνει τὸν τοῦ θεοῦ μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, διν οἱ Ιουδαῖοι Σαμαρείτην ὡνόμασαν, λέγοντες, « Σαμαρείτης εἰς ^{ἰωάν. 3.} ^{43.} » σύ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις ». Αὐτός, ὁδεύων, εἴτουν κατερχόμενος ἐκ τῶν πατρικῶν κόλπων, κανὸν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἐχωρίσθη, « ἥλθε κατ' αὐτόν », ἥγουν εἰς τὸν κόσμον· ἴδων δὲ τὴν ἀθλίαν τοῦ ἀνθρώπου κατάσαιν, ἐσπλαγχνίσθη· εὐσπλαγχνία δέ εἴστε τὸ ἔργον τοῦτο, διότι « οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ^{τι. 3.} ^{5.} » ἐν δικαιοσύνῃ, ὃν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, « ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἐσωσεν ἡμᾶς ». Αὐτός, προσελθὼν, ὅπερ ἐστὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων συναναστραφείς, ἐδεσε τῇ αὐτοῦ χάριτι τῆς ψυχῆς τὰ τραύματα, καθὼς ὁ

ἐπιστημονικὸς χειροῦργος τὰς πληγὰς τοῦ σώματος διὰ τῶν ἐπιδέσμων, ἐπιχέας ἐπ' αὐτῶν ἔλαιον, ἵτοι διδάσκαλίαν φιλάνθρωπον καὶ ἴλαρόν, « Δεῦτε πρός με πάντες οἱ λέγων, οἱ οἰκοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, » καὶ ἀλγῷ ἀναπαύσω ὑμᾶς », καὶ οἶνον, ἥγουν μάθημα δριψὺ καὶ φοβεριστικόν, καθὼς τὸ « Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἔργαται τῆς ἀδικίας »· ἢ ἔλεον καὶ οἶνον νοήσῃς τὴν τοῦ σώματος καὶ αἷματος αὐτοῦ μετάδοσιν. Αὐτὸς ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἕδιον κτήνος τὸν τετραυματισμένον, τουτέστιν ἀνέλαβε τὴν ἐκπεσοῦσαν ἀγθρωπίνην φύσιν, ποιήσας ἡμᾶς τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας μέλη αὐτοῦ· διὸ καὶ ὁ μαχάριος Παῦλος ἔγραφεν, « Ὅμετις ἐστὲ σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους παρέδωκε δὲ ἡμᾶς « εἰς πανδοχεῖον », ἵτοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ἵτις πανδοχεῖον λέγεται, ὡς δεχομένη πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὰ γένη, καὶ τὰς φυλὰς, καὶ τὰς γλώσσας, καὶ πάντα ἄνθρωπον τὸν μετὰ πίστεως εἰς αὐτὴν προσερχόμενον· ἐπεμελήθη δὲ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ, δοὺς αὐτοῖς τὴν δωρεὰν τοῦ ἀγίου πνεύματος, καὶ τῶν θαυμάτων τὴν χάριν, καὶ τῶν ἀγίων μυστηρίων τὴν μετάληψιν.

Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἔξελθών, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια, ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀν προσδαπανήσης, ἐγώ, ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι με, ἀποδώσω σοι.

Πανδοχεύς ἐστι πᾶς ἀπόστολος, πᾶς διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας, πᾶς ποιμῆν

(ΚΥΡΙΑΚ. ΕΥΑΓΓΕΛΑ. ΤΟΜ. Β').

ἀλγηθινός· πανδοχεὺς δὲ λέγεται, ὡς δεχάμενος εἰς τὸ πανδοχεῖον τοῦ θεοῦ, ἥγουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πάντας τοὺς προσερχομένους μετὰ πίστεως· δύο δὲ δηνάρια εἰσιν αἱ δύο διαθῆκαι, ἡ παλαιὰ γραφὴ καὶ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον. Καὶ ὅσον μὲν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἔζη εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, αὐτὸς ἐπεμελεῖτο τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, καθὼς αὐτὸς ἐβίβαίσεν, εἰπών, « Ὁτε ἡμην με-^{ιων. 17,} τ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ^{12.} » ἐν τῷ δινόματί σου». Ἐπὶ δὲ τὴν αὔριον ἔξελθών, ἥγουν δτε ἔξηλθεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, τότε διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος ἐκβαλὼν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ταῦτα τὰ δύο δηνάρια, παρέδωκεν αὐτὰ εἰς πάντας τοὺς τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ ποιμένας, παραγγείλας αὐτοῖς, ἵνα διὰ αὐτῶν ἐπιμελῶνται παντὶ τρόπῳ τὰ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν πιστῶν· « Ἐπιμελήθητε αὐτοῦ ». Ὑπέσχετο δὲ διὰ τοὺς κόπους, καὶ ἀγῶνας, καὶ ἰδρῶτας αὐτῶν, δσους ἀν καταβάλωσιν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἐπιμελείας, τὴν ἀνταπόδοσιν τότε, δταν ἔλθη πάλιν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· « Καὶ δτι ἀν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι με ἀποδώσω σοι ».

Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς;

Μετὰ ταῦτην τὴν διήγησιν αὐτὸν τὸν νομικόν, τὸν ἐρωτήσαντα, « Τίς ἐστί μου πλησίον », κατέστησε κριτὴν περὶ τοῦ τίς ἐστιν ὁ πλησίον αὐτοῦ· « Τίς οὖν, εἶπε, τούτων τῶν τριῶν » φαίνεται σοι πλησίον τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς; ὁ Ἱερεύς,

ἢ ὁ Δευτῆς, οἵτινες, ἴδοντες αὐτὸν γυμνὸν, καὶ τετραυματισμένον καὶ ἡμίθυντον, ὑπεχώρησαν, ἢ ὁ Σαμαρείτης, ὅστις ἔδειξεν εἰς αὐτὸν τοσαύτην ἀγάπην καὶ περιποίησιν καὶ ἔλεος;

Ἄρωξ 10.
37. 'Ο δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

'Ο μὲν νομικὸς ἡναγκάσθη ὑπὸ τῆς

δυνάμεως τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογῆσαι τὴν ἀλήθειαν. Ἐκεῖνός ἐστι πλησίον, εἶπεν, ὅστις ἐποίησε τὸ ἔλεος εἰς τὸν περιπεσόντα εἰς τοὺς ληστάς, ἦγουν ὁ Σαμαρείτης. 'Ο δὲ Ἰησοῦς, ἀκούσας, διε ὁ νομικὸς ἔχρινεν ὄρθως, εἶπε πρὸς αὐτόν· Πορεύου, ποίει καὶ σὺ ἔλεος πρὸς τὸν πλησίον σου, καθὼς καὶ ὁ Σαμαρείτης. «Πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως».

ΟΜΙΛΙΑ

META TO KATA

ΛΟΥΚΑΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Η'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἐφρ. 5.
10. Ή πρὸς τὸν νομικὸν παραβολικὴ ἀπόκρισις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων τοσοῦτον ἀνθηρῶν καὶ ζώντων ἐξωγράφησε τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ, ὥστε ἐξεδίωξε τὸν διὰ τὴν ἀμαρτίαν θλιβερὸν ἀπελπισμόν, καὶ εἰσήγαγεν εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου. τὴν χαροποιὰν τῆς σωτηρίας ἐλπίδα. 'Οθεν ὁ θεοπέσιος Παῦλος μετὰ παρόησίας καὶ χαρᾶς ἐκήρυττεν. «Εἰ » γάρ, ἐχθροὶ ὄντες, κατηλλάγημεν τῷ θεῷ » διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ψίου αὐτοῦ, πολλῷ » μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν » τῇ ζωῇ αὐτοῦ ». Βλέπεμεν δὲ ταύτην τοῦ θεοῦ τὴν εὐσπλαγχνίαν οὐ μόνον εἰς τὸ

μυστήριον τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ μονογενοῦς ψίου αὐτοῦ, διὸ ἵς ἀνεκάλεσε πρὸς την αἰώνιον βασιλείαν ὅλον τὸ ἐξ αὐτῆς ἐξορισθὲν ἀνθρώπινον γένος, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα ἀνθρωπὸν τὸν διὰ τὰς ἀμαρτίας καὶ ἀγομίας ἀπομεμακρυσμένον ἀπὸ αὐτοῦ.

Πλήρης ἐστὶν ἡ παλαιὰ διαθήκη, πλήρης ἡ νέα λόγων καὶ παραδειγμάτων, βεβαιούντων τὴν πρὸς τοὺς ἀμαρτωλοὺς εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦ προφητεύοῦ κηρύγματος προσεκάλει ὁ πανεύσπλαγχνος πάντας τοὺς ἀμαρτωλοὺς μεγάλη τῇ φωνῇ, λέγων, «Τάδε λέγει ιετος Κύριος, Κύριος· ἐπιστράφητε, καὶ ἀπο- στρέψατε ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν,

» καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν ὑμῶν, καὶ
» ἐπιστρέψατε τὰ πρόσωπα ὑμῶν »· ὅσπερ
δὲ λυπούμενος ὑπὲρ τῆς ἀπωλείας αὐτῶν,
αὐτ. 23, εἶλεγεν· « Οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ
11. ἀσεβοῦς, ὡς ἀποστρέψαι τὸν ἀσεβὴν ἀπὸ
» τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ζῆν αὐτόν· ἀποστροφῇ
» ἀποστρέψατε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν· καὶ
» οὐα τί ἀποθνήσκητε, οἶκος Τσαράλη; » οὐα
δὲ ἐμβάλῃ θάρρος εἰς τὴν καρδίαν τῶν
άμαρτωλῶν, καὶ προτρέψῃ αὐτοὺς εἰς με-
τάνοιαν, ὑπόσχεται νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν
Ζαχ. 1, καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτούς· « Ἐπιστρέψατε
3. » πρὸς με, λέγει· Κύριος τῶν δυνάμεων,
» καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει
» Κύριος τῶν δυνάμεων ». Ἱνα δὲ μή τις,
στοχαζόμενος τὸ πολυχρόνιον καὶ δυσκά-
θαρτον τῶν ἀμάρτημάτων αὐτοῦ; διστάξῃ
περὶ τῆς καθάρσεως καὶ ἀφέσεως αὐτῶν·
ἐπρόθιαλε τὸ παράδειγμα τοῦ ἐρυθροῦ καὶ
τοῦ κοκκίνου χρώματος, τὸ ὅποιον δυσκο-
λώτατα μεταβάλλεται· εἰς τὸ λευκὸν χρῶμα
τῆς χιόνος, καὶ εἰς τὸ τῶν τριχῶν τοῦ
προβάτου, καὶ εἰπε· « Δεῦτε διαλεχθῶμεν,
» λέγει Κύριος· καὶ ἐάν ὅσιν αἱ ἀμαρτίαι
» ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ,
» ἐάν δὲ ὅσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον
» λευκανῶ ».

Βλέπομεν δὲ τὰς περὶ τῆς εὐσπλαγχνίας
ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ ἐξ ὀλοκλήρου πεπλη-
ρωμένας εἰς τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν.
Μέγα καὶ φρικῶδες τῆς μοιχείας τὸ ἀμάρ-
τημα· τοῦτο καὶ οἱ ἔθνικοὶ ἀσύγγνωστον
λογιζόμενοι, αὐστηρῶς τοὺς εἰς αὐτὸ πε-
σόντας ἐπαιδευον· μαρτυρεῖ τοῦτο εἰς τῶν
νόμων, τῶν ἐν τοῖς δώδεκα πίναξι τῶν
Ρωμαίων, καὶ αὐτὸς ὁ λεγόμενος τῆς Ιου-

λίας νόμος. Οἱ Αἰγύπτιοι τῆς μὲν μοιχαλί-
δος ἔκοπτον τὴν ρῆνα, τὸν δὲ μοιχὸν
ἐρράθιδιζον, χιλίας πληγὰς ἐπιθέντες. Οἱ ὄρα, Διοδ.
Σ.κ. βι. 1. Δοκροὶ τοὺς μοιχευομένους ἔξετύφλουν, οἱ θραύσα-
2, Μαξ. 2, δὲ Κροτωνιαῖται κατέκαιον. Αὐτὸ τὸ ἀ-
μάρτημα ἐμβάζει εἰς τὸν οἶκον ξένον κλη-
ρονόμουν· αὐτὸ χωρίζει, οὓς ὁ θεὸς συνέζευξεν,
ηγουν τὸν ἄνδρα ἀπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ·
αὐτὸ πολλάκις ἔξήλειψεν ὀλοκλήρους οἰκίας,
καὶ ἔξήγειρε φθοροποιοὺς πολέμους εἰς ὄλο-
κληρα γένη· δὶ αὐτὸ ἐδιώρισεν ὁ θεὸς κα-
τάραν ἴδιάζουσαν καὶ φρικτήν· « Καὶ ^{Ιη. 29.}
» λήψονται, λέγει ὁ θεός, ἀπ' αὐτῶν »,
ηγουν ἀπὸ τοῦ Ἀχαΐδη καὶ ἀπὸ τοῦ Σεδε-
κίου, παράδειγμα κατάρας ἐπὶ τοὺς μοι-
χούς, λέγοντες, « Ποιῆσαι σε Κύριος, ὡς
» Σεδεκίαν ἐποίησε, καὶ ὡς Ἀχαΐδη, οὓς
» ἀπετηγάνισε βασιλεὺς Βασιλῶνος ἐν πυ-
» ρί. » Τοῦτο τὸ ἀμάρτημα τὸ τοσοῦτον
παροργίζον τὸν θεὸν κατ' ἐκείνου, διστις ἔ-
χει μίαν μόνην γυναῖκα, πολλῷ μᾶλλον
παρώργισεν αὐτὸν κατὰ τοῦ Δαβίδ, διστις
εἴχε πολλὰς γυναῖκας καὶ παλλακίδας.

Διὰ τὸν φόνον « βοᾷ ἐκ τῆς γῆς ἡ φωνὴ ^{Γεν. 4.}
» τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος »· κατὰ τοῦ
φονέως ὀργισθεὶς ὁ θεός, κατηράσατο αὐτόν,
« Ἐπικατάρατος σύ »· τὸν φονέα ἐτιμώρη-
σε δὶ ἀναστεναγμοῦ καὶ τρόμου· « Στένων
» καὶ τρέμων ἐσῃ ἐπὶ τῆς γῆς »· τὸν φονέα
ἐσημείωσε· « Καὶ ἐθετο Κύριος ὁ θεὸς ση-
» μεῖον τῷ Κάιν ». Ο φόνος, δι γέποιησεν
οὐκέτι φόνος ἀπρομελέτητος· ἀλ-
λὰ φόνος προμεμελετημένος καὶ προκατε-
σκευασμένος· οὐκέτι φόνος γεγενημένος ἐκ
τῆς σκοτομήνης τοῦ θυμοῦ, ἢ ἐκ τῆς αἰφνι-
δίου συναρπαγῆς τοῦ φύόνου, ἀλλὰ φόνος,

υἱὸς τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ πόθου τῆς ἀρπαγῆς τῆς ξένης γυναικός· αὐτὸς ἐφόνευσεν ἄνθρωπον οὐχὶ ἐχθρόν, ἀλλὰ φίλον, οὐχὶ ὑποπτον, ἀλλὰ πιστὸν ^{2. Βαρ. 11, 11.} τῆς βασιλείας δοῦλον, οὐ πονηρὸν καὶ διεστραμμένον, ἀλλ’ ἀγαθὸν καὶ τὸν θεὸν φοβούμενον. Οφόνος, διὸ ἐποίησεν ὁ Δαβὶδ, οὐκ ἦν φόνος ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου, ἀλλὰ φόνος πολλῶν ἐκ τοῦ λαοῦ, ὅσοι κατὰ τὴν προσταγὴν αὐτοῦ ἐτάχθησαν μετὰ τοῦ ^{ἀρ. 15.} Οὐρίου « ἐξ ἐναντίας τοῦ πολέμου τοῦ ^{17.} » κραταιοῦ ». Αὗται αἱ περιστάσεις ἐβάρυναν ταῦτα τὰ δύο ἀμαρτήματα, τὰ καὶ καθ’ αὐτὰ μεγάλα καὶ βαρύτατα· ἐβάρυνε δὲ ταῦτα ἔτι περισσότερον αὐτὸ τοῦ Δαβὶδ τὸ πρόσωπον.

Ο Δαβὶδ βασιλεὺς· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐστὶ τὸ παράδειγμα παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· ὁ δὲ Δαβὶδ, ἐπειδὴ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ ^{Ψαλ. 118, 174.} εἶχε μελέτημα, ἐγνώριζεν ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον τούτων τῶν ἀμαρτιῶν τὸ βάρος· ὁ Δαβὶδ, κατ’ ἔξοχὴν εὐηργετημένος ὑπὸ θεοῦ, διότι ὁ θεὸς ἐξελέξατο αὐτὸν ἐκ τῶν ποιμάνων τῶν προβάτων, καὶ ἐφύλαξεν αὐτὸν ἐκ τῆς κραταιᾶς τοῦ Σαούλ καταδρομῆς, καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς βασιλείας τοῦ Ἰσραὴλ· ὁ Δαβὶδ, χάριτος θεοῦ πεπληρωμένος, ἥτις καὶ ἐφώτιζε καὶ ἐνίσχυε αὐτὸν κατὰ πάσης ἀμαρτίας· καὶ ὅμως ὁ τοσοῦτος καὶ τοιοῦτος ἄνθρωπος, μηδὲν δοχασθεὶς τὸ σκάνδαλον, σβίσας τὸ φῶς τῆς γνώσεως αὐτοῦ, παραβλέψας τὰς εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ, ἐπραξε ταῦτα τὰ δύο φρικώδη ἀμαρτήματα, συνωδευμένα μετὰ ἀνόμων περιστάσεων.

Αλλὰ ὁ Δαβὶδ, ὑπὸ τοῦ προφήτου Νά-

θαν νουθετηθείς, μετανοεῖ, καὶ βοᾷ τὸ ^{2. Βαρ. 12, 13.} ἡμάρτητον « Καὶ εἶπε Δαβὶδ τῷ Νάθαν· » ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ ». Βλέπε νῦν τὴν ἀπειρον εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ ἐνεργουμένην, βλέπε τὸ ἀμέτρητον αὐτοῦ ἔλεος,

βλέπε πῶς οὐδεμία ἀμαρτία νικᾷ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ· « Καὶ εἶπε Νάθαν » πρὸς Δαβὶδ, Καὶ Κύριος παρεβίβασε τὸ ἀμάρτημά σου, οὐ μὴ ἀποθάνῃς. »

Ἐάν δὲ στοχασθῆς τὸ πλήθος καὶ τὸ βάρος τῶν ἀμαρτημάτων τοῦ Μανασσῆ, καὶ τὸ πότε αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέψας μετεγόνησε, καὶ ποίας συγχωρήσεως ἔτυχε, τότε βλέπεις φανερά, ὅτι ἀπέραντά εἰσι τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ θεοῦ τὰ ὄρια. Αρνησις τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, καὶ ἀβέτησις τῶν τοῦ νόμου διαταγμάτων· οἰκοδομαὶ εἰδωλικῶν θυσιαστηρίων εἰς πάντα τόπον ὑψηλόγυ, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὰς δύο αὐλὰς τοῦ οἴκου Κυρίου· ἀναστήλωσις γλυπτοῦ εἰδώλου εἰς αὐτὸν τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ· προσκύνησις καὶ λατρεία πάσης τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ, ἥγουν πάγτων τῶν ἀστέρων· διάβασις τῶν τέκνων διὰ μέσου τοῦ πυρός, καὶ κλυδωνισμοί, καὶ οἰωνισμοί, καὶ μαγεῖαι, καὶ μαντεῖαι, καὶ πάντα τὰ τῶν εἰδωλολατρῶν βδελύγματα· πλάνησις ^{2. Πατα.} εἰδωλολατρείας εἰς τὴν ὁρθόδοξον φυλὴν τοῦ Ιούδα· σφαγὴ τῶν θεοφοβουμένων, τῶν μὴ θελησάντων εἰδωλολατρεῦσαι, καὶ σφαγὴ τοσαύτη, ὥστε ἐπληρώθη ἡ Ἱερουσαλήμ ^{33, 9.} « Στόμα εἰς στόμα ». Ταῦτα εἰσιν ἔξαίσια καὶ μέγιστα ἀμαρτήματα· ταῦτα δὲ πάντα ἐπραξεν ὁ Μανασσῆς. Ο θεὸς ἐλάλησε καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐφοβέρισεν αὐτὸν διὰ τῶν ἀγίων προφητῶν·

^{4. Βαρ.}
21, 2.
αὐτ. 4, 5.
αὐτ. 7.
αὐτ. 3.
αὐτ. 6.

^{4. Βαρ.}
^{2.}
ταῦτα.

33, 9.

^{4. Βαρ.}
21, 16.

πλὴν αὐτὸς οὐχ ὑπήκουσεν ὀλοτελῶς, ἀλλ᾽ ἔμεινεν ἀδιόρθωτος καὶ ἀμετανόητος. Ἐρχονται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ οἱ ἄρχοντες

^{2. παραλ.} «Τοῦ βασιλέως Ἀσσούρ», καὶ δεσμεύσαν-

^{33, 10, 11.} τες τὸν Μανασσῆν ἀλύσεσι, φέρουσιν αὐτὸν

εἰς τὴν Βαβυλῶνα αἰχμάλωτον καὶ δέσμιον.

Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἡ μετάνοια οὐκ

ἔστιν αὐτοπροαιρετος, ἀλλ᾽ ἡ γαγκασμένη

καὶ βεβιασμένη· τότε καὶ ὁ σκληροκαρδί-

ώτατος κάμπτεται, καὶ μνημονεύει τοῦ

θεοῦ· τότε δὲ μόνον ὁ Μανασσῆς, ὑπὸ τῶν

^{κατότθι.} ἐλεεινῶν περιστάσεων ἀναγκαζόμενος, «Ἐ-

^{12.} » ζήτησε τὸ πρόσωπον θεοῦ τοῦ Κυρίου

» αὐτοῦ»· ἵσχυει ὅμως καὶ ἡ τοιαύτη με-

τάνοια· οὐκ ἐδυνήθησαν τὰ πολλὰ καὶ

θεοστυγὴ αὐτοῦ ἀμαρτήματα νικῆσαι τὴν

^{κατ. 13.} εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ· «Ἀλλ᾽ ἐπήκουσε,

» λέγει, ὁ θεός αὐτοῦ, καὶ ἐπήκουσε τῆς

» βοῆς αὐτοῦ»· οὐ μόνον δὲ τὰς ἀμαρτίας

αὐτοῦ ἐσυγχώρησεν ὁ θεός, ἀλλὰ καὶ «Ἐ-

» πέστρεψεν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τὴν

» βασιλείαν αὐτοῦ»· ὃ ἀδισσος εὐσπλαγ-

χνίας θεοῦ!

Ἐὰν δὲ ἀγοῖξω τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον

^{Ματ. 18, 12.} βλέπω ἐκεῖ τὸν ποιμένα, τρέχοντα ἐπάνω

^{αὐτ. 23.} εἰς τὰ ὅρη, καὶ ζητοῦντα τὸ πρόβατον τὸ

ἀπολωλός· βλέπω τὸν μὲν δοῦλον τὸν κα-

τάχρεων ζητοῦντα μακροθυμίαν διὰ τὴν

ἀπόδοσιν τοῦ χρέους, τὸν δὲ βασιλέα καὶ

δεσπότην οὐ μόνον μακροθυμοῦντα, ἀλλὰ

καὶ δωρούμενον αὐτῷ πάντα, ὅσα ἔχει-

στει· βλέπω τὸν μὲν ἀσωτὸν υἱὸν κατα-

φαγόντα τὸν βίον αὐτοῦ μετὰ πιονῶν, καὶ

καταδαπανήσαγτα πᾶσαν τὴν περιουσίαν

αὐτοῦ ἐγ ταῖς ἀσωτείαις, ἐπειτα εἰς ἐσωτὸν

ἐλθόγεται καὶ μεταγοήσαντα, τὸν δὲ παγεύ-

σπλαγχνον αὐτοῦ πατέρα ἴδοντα αὐτὸν

μακρόθεν, καὶ μετὰ σπουδῆς συναντήσαν-

τα, καὶ πεσόντα εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ,

καὶ ἐναγκαλίσαντα αὐτόν, καὶ ἐνδύσαντα

τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ θέντα δα-

κτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδή-

ματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ σφάξαντα τὸν

μόσχον τὸν σιτευτόν, καὶ ἐτοιμάσαντα

τράπεζαν, καὶ εὐφρανθέντα, καθότι ὁ υἱὸς

αὐτοῦ, «νεκρός ἦν, λέγει, καὶ ἀνέζησε, καὶ ^{Λουκ. 15,}

» ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη». Τι ἄλλο δὲ

σημαίνουσι ταῦτα εἰμὴ τὴν πρὸς τοὺς ἀ-

μαρτωλοὺς ἀνεκδιήγητον τοῦ θεοῦ εὐσπλαγ-

χγίαν; Καὶ ταῦτα μὲν ἐλάλησεν ὁ Κύριος

ἡμῶν παραβολικῶς· σὺ δὲ βλέπε καὶ ὅσα ἐ-

γράφησαν εἰς τὸ ἐναγγέλιον αὐτοῦ ἴστο-

ρικῶς.

Τίδε ἐκεῖ. Ο Ζαχχαῖος συκοφαντεῖ,

ἀδικεῖ, ἀρπάζει, ἀλλ᾽ ἀναβαίνει εἰς τὴν ^{4.} αὐτ. 19,

συκομφρέαν, ἵνα ἴδῃ τὸν ἐκεῖθεν διερχόμε-

νον Ἰησοῦν· ὁ δὲ Ἰησοῦς εὐθὺς καλεῖ αὐτὸν

κατ' ὄνομα, «Ζαχχαῖε, λέγει, σπεύσας ^{αὐτ. 5.}

» κατάβηθι· σήμερον γάρ ἐν τῷ οἴκῳ σου

» δεῖ με μεῖναι». ἐπειτα εἰσελθὼν εἰς τὸν

οἴκον αὐτοῦ, συγχωρεῖ πάσας τὰς ἀμαρ-

τίας αὐτοῦ, καὶ εὐαγγελίζει αὐτῷ τῆς ψυ-

χῆς αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν, «Σήμερον, λέγει, ^{αὐτ. 9.}

» σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο». Ή

πόρνη, μετὰ τὰς πολλὰς ἀμαρτίας, πλύνει

τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ τοῖς δάκρυσι, καὶ

σπογγίζει αὐτοὺς ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς

αὐτῆς, καὶ ἀλείφει αὐτοὺς τῷ μύρῳ· ὁ δὲ

Ἰησοῦς συγχωρεῖ εὐθὺς τὸ πλῆθος τῶν ἀ-

μαρτιῶν αὐτῆς· «Ἀφέωνται, λέγει εἰς τὸν

» Σίμωνα, αἱ ἀμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί». ^{Λουκ. 7,}

«Ο Πέτρος κλαίει πικρῶς διὰ τὴν μεθ’ ὅρ-

πάτ. 22, καὶ ἀρνησιν, ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀναβιβάζει αὐτὸν
62.
πάτ. 18, πάλιν εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα. Ὁ τε-
18, 14.

λώντης στενάζει, καὶ τύπτει τὸ στῆθος αὐ-
τοῦ ἐμπροσθεν τοῦ ἵεροῦ, καταβαίνει δὲ ἐκ
τοῦ ἵεροῦ δεδικαιωμένος. Ὁ ληστὴς μίαν
φωνὴν ἔξεβόησεν ἐν τῷ σταυρῷ κρεμάμενος,
πάτ. 23, «Μνήσθητί μου, Κύριε, εἶπεν, ὅταν ἔλθης
43, 43.
ἢ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου», καὶ ἡκουσεν εὐθὺς
τὸ «Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον ἔσῃ μετ' ἐ-
νυ μου ἐν τῷ παραδείσῳ». Μία φωνὴ ἐνὸς
ἀμαρτωλοῦ ἀνοίγει τὸν διὰ τὰς ἀμαρτίας
αὐτοῦ κεκλειμένον παράδεισον.

Τίς δὲ δύναται νὰ ἀπαριθμήσῃ πάντα
τὰ παραδείγματα τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ
θεοῦ, δσα περιέχουσιν αἱ θεῖαι γραφαί; Αὐ-
τὰ εὐδοκίᾳ θεοῦ ἐγράφησαν εἰς τὰς θεῖας
γραφὰς πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· δ-
μως οἱ ἀνθρωποι, μεριζόμενοι εἰς δύο κόμ-
ματα, μετέρχονται αὐτὰ εἰς ἀπώλειαν τῆς
ψυχῆς αὐτῶν· οἱ μέν, ἀκούοντες τὰ ἀμε-
τρα παραδείγματα τῆς πρὸς τοὺς ἀμαρτω-
λοὺς ἀπείρου εὐσπλαγχνίας τοῦ θεοῦ, λύου-
σι τῆς ἀμαρτίας τὸν χαλινόν, καὶ πράτ-
τουσι πᾶσαν ἀμαρτίαν ἀφόδως· ὁ θεός,
λέγουσιν, θετὸν εὐσπλαγχνος, οὐδεμίᾳ ἀ-
μαρτίᾳ γιναῖται τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ.
λοιπὸν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου βοῶμεν
καὶ ἡμεῖς, ὥσπερ ὁ ληστὴς, τὸ «Μνή-
» σθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ βα-
» σιλείᾳ σου»· αὐτὸς δέ, ὡς ἀπειροεὐσπλαγ-
χνος, συγχωρεῖ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, λέγει
δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν συμπαθεστάτην αὐτοῦ
φωνὴν «Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ
ἢ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ». Οἱ δέ, μὴ δυνάμε-
νοι κατανοῆσαι πῶς ὁ θεός ἔστι δίκαιος ἀμα-
καὶ εὐσπλαγχνος, καὶ πῶς ἐνεργεῖ ἡ εὐ-

σπλαγχνία, καὶ οὐδὲν βλάπτεται ἢ δικαιο-
σύνη, βλέποντες δὲ καὶ τὰ φοβερὰ τῶν
ἀμαρτωλῶν παιδευτήρια, καὶ στοχαζόμενοι
τὸ πλῆθος τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν, ἀπελπί-
ζονται παντελῶς. Πῶς ἀν (λέγει ὁ αἱρετι-
κός Ναύατος ὃ τὴν μετάνοιαν ἀρνούμενος,
καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ὁ ἀπελπιζόμενος) πῶς
ἀν ὁ θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἀμαρτήματα τῆς
νεότητός σου, ἀσελγείας, ὑπερηφανείας,
φιλοδοξίας, φθόνους, φεύδη, κατακρίσεις
καὶ τὰ λοιπά; ἐὰν ἔπαινον, καὶν ἔξότου
κατήντησα εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ἐὰν
ἔπαινον καὶν εἰς τὸ γηράς μου· ἀλλ’ ἐγὼ
καθ’ ἔκαστην ἡμέραν ἐπανακυλίομαι εἰς
τὰ αὐτὰ ἀμαρτήματα, μᾶλλον δὲ καὶ
προσίθημι ἄλλα νέα καὶ βαρύτερα ποσάκις
ἀπεφάσισα, ἵνα ἀφήσω τὴν κατακυριεύου-
σάν μου ἀμαρτίαν; ποσάκις ὑπεσχέθην τῷ
θεῷ τὴν τελείαν ἀποχὴν τῶν ἀμαρτημά-
των μου, εἴτα ἐψεύσθην ἐνώπιον [αὐτοῦ],
ἀντὶ δὲ τῆς ἀποχῆς ἔπεσα εἰς τὰ αὐτά,
ἐτι δὲ καὶ εἰς χείρονα καὶ βαρύτερα ἀνο-
μήματα; πῶς λοιπὸν νὰ ἐλπίσω τοῦ δι-
καιοτάτου κριτοῦ τὴν συγχώρησιν;

Αὐθάδειαν ὑπερβολικὴν βλέπω εἰς τοὺς
πρώτους, ἀπελπισμὸν τέλειον εἰς τοὺς δευ-
τέρους· ταῦτα δέ εἰσι. δύο ἄκρα κακά· καὶ
ὁ αὐθάδης κατακρίνεται, καὶ ὁ ἀπηλπισμός
κολάζεται. Αὐθάδη σύ, ὅστις, κακῶς
μετερχόμενος τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ,
περιμένει τὴν ὥραν τοῦ θανάτου σου, ἵνα
μετανοήσῃς, ὡς ὁ ληστὴς ἐν τῷ σταυρῷ,
καὶ λάβης, ὡς αὐτός, τὸν παράδεισον· ἐὰν
μὲν ἀποδεῖξῃς, ὅτι καὶ ὁ ληστὴς ἐπραγμα-
τεύετο τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ,
καὶ περιέμενε τὴν ὥραν τοῦ θαγάτου, καθὼς

σύ, ἵνα μετανοήσῃ, καλῶς ἔχει, τρέχει τῆς ἀπωλείας σου τὸν δρόμον· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο οὐδεμίαν ἔχει ἀπόδειξιν, σὺ δέ, πραγματεύμενος τὴν σωτηρίαν σου, παροργίζεις τὸν θεόν, φανερόν ἐστιν, ὅτι πλανᾶσαι, καὶ μένεις ἀσυγχώρητος. Ἐὰν ἔχῃς ἀναμφίβολον βεβαιότητα, ὅτι δύνασαι εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου σου νὰ μετανοήσῃς, ὡς ὁ καλὸς ληστής, καὶ νὰ ἔκβοήσῃς, ὡς αὐτός, μετὰ τῆς αὐτῆς κατανύξεως καὶ συντριβῆς τῆς καρδίας σου τὸ « Μνήσθητί » μου, Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ βασιλείᾳ σου», καλῶς ἔχει, τρέχει τῆς ἀπωλείας σου τὸν δρόμον· πλὴν στήθι, καὶ ἄκουσόν μου· διὰ τί προσήλωσας τὰ ὄμματά σου εἰς μόνον τὸν καλὸν ληστήν; στρέψον αὐτὰ εἰς τὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἴδε καὶ τὸν πονηρὸν ληστήν, καὶ ἄκουσον πῶς ἀποθηγήσκει, ἔχων τὰς βλασφημίας εἰς τὸ στόμα· διὰ τί ἐλπίζεις, ὅτι ἀποθηγήσκεις, ὡς ὁ καλὸς ληστής, κραυγάζων τῆς μετανοίας τὴν φωνήν, καὶ οὐ φοβεῖσαι μὴ τύχῃ καὶ ἀποθάνης, ὡς ὁ κακὸς ληστής, βοῶν τῆς βλασφημίας τὰ λόγια; ἔστω, ὅτι καὶ τὰ δύο εἰσὶν ἐπίσης ἐνδεχόμενα· ἀλλ' ἐπάνω εἰς τὸ ἐνδεχόμενον κρεμᾶς τὴν αἰώνιον σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου; γίνωσκε δικαίως, ὅτι τὸ δεύτερόν ἐστι πλέον ἐνδεχόμενον τοῦ πρώτου· διότι ὁ προφήτης τοῦ θεοῦ μεγαλοφώνως κραυγάζει, λέγων, « Θάνατος ἀμαρτωλῶν πονηρός ». διὰ τοῦτο ἐπίστρεψαι πρὸς τὸν θεόν, καὶ μετανόησον, ἔως οὗ ἔχεις καιρόν, καὶ μὴ περιμένῃς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, « ἐν ᾧ ἡ ἀπολογία πάντες οἱ διαλογισμοί σου ».

«Οσοι δὲ ἀπελπίζετε τὴν σωτηρίαν τῆς

ψυχῆς ὑμῶν, στοχαζόμενοι τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν ὑμῶν, καὶ τὰ εἰς τὴν αὐτὴν ἀμαρτίαν πολλὰ καὶ πολυχρόνια ἐπανακυλίσματα, ἀκούσατε τί κράζει ὁ παντοκράτωρ· « Δεῦτε, λέγει, πρός με πάντες ». Ἀκούετε ^{28.} Ματ. 11, πῶς οὐδένα ἔξαιρε, καὶ μεγάλας, καὶ πολλάς, καὶ πολυχρονίους ἔχῃ ἀμαρτίας; Πάντες, λέγει, μηδενὸς ἔξαιρουμένου· « Δεῦτε πρός με πάντες »· πάντας κράζει ἀδιαφόρως· ἀλλὰ ποίους πάντας; τοὺς κοπιῶντας καὶ δουλεύοντας τῇ ἀμαρτίᾳ, καὶ τοὺς πεφορτισμένους τὰ θανατηφόρα ἀμαρτήματα. « Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες » καὶ πεφορτισμένοι». Διὰ τί δὲ κράζει τοὺς τοιούτους; ἵνα συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν, καὶ ἀναπαύσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν αἰώνιον ἀνάπτασιν· « Δεῦτε πρός με πάντες » οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὼ « ἀναπαύσω ὑμᾶς ». Ἀλλ' ἡκούσαμεν, λέγετε, ταύτην τὴν φιλανθρωποτάτην αὐτοῦ φωνήν, καὶ ἡλθομεν πολλάκις πρὸς αὐτόν, καὶ πολλάκις ὑπεσχέθημεν τὴν διόρθωσιν· καὶ αὐτὸς μέν, ὡς πανοικτίρμων, ἐσυγχώρησε τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν, ἡμεῖς δὲ πάλιν, ὡς παγκάκιστοι καὶ συνειθισμένοι εἰς τὰς ἀμαρτίας, ἐπράξαμεν τὰ αὐτὰ καὶ ἔτι χείρονα· ποσάκις νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι, μὴ φυλάξαντες τὴν ὑπόσχεσιν, μηδὲ διορθωθέντες, ἀλλὰ ψευσθέντες ἐνώπιον αὐτοῦ, λαμβάνομεν πάλιν τὴν συγχώρησιν; Τοῦτο τὸ ζήτημα προέβαλεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁ Πέτρος τοιουτοτρόπως· « Κύριε, εἶπε, ^{21.} Ματ. 18, ποσάκις ἀμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἔως ἐπτάκις; » ὡς φαίνεται, ὁ Πέτρος ἐνόμιζεν, ὅτι ὁ ὄρος τῆς συγχωρήσεως προάγεται ἔως τοῦ ἐπτά, καὶ

περαιτέρω οὐ προβαίνει. Ἀκούσατε δὲ ποῖον ὅρον συγχωρήσεως ἀμαρτιῶν ἐδιώρισεν ὁ
 ἀπειρούσπλαγχνος Ἰησοῦς· « Δέγει αὐτῷ
 » ὁ Ἰησοῦς· Οὐ λέγω σοι ἔως ἐπτάκις,
 » ἀλλ’ ἔως ἐθδομηκοντάκις ἐπτά·» τὸ δὲ
 ἔως ἐθδομηκοντάκις ἐπτὰ σημαίνει ἀ-
 ὅρα τὸν ριθμὸν ἀόριστον καὶ ἀπέραντον, καθὼς
 καὶ τὸ μυριάκις σημαίνει ἀορίστως τὸ
 πολλάκις. Φανερὸν δὲ τοῦτο ἐκ τῆς παρα-
 δολῆς τοῦ βασιλέως, ὅστις ἔχαρισε τῷ
 δούλῳ αὐτοῦ τὸ χρέος τῶν μυρίων ταλάν-
 των· διότι, εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ
 « ἔως ἐθδομηκοντάκις ἐπτά », ἐπήγαγεν
 εὐθὺς τὴν παραδολήν, διὰ τῆς ὁποίας ἔξή-
 γησε τὴν σημασίαν τοῦ ἐθδομηκοντάκις
 ἐπτά, λέγων, « Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασι-
 » λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς
 » γένεται συνάραι λόγον μετὰ τῶν δούλων
 » αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν,
 » προσηγένθη αὐτῷ ὁ φειλέτης μυρίων τα-
 » λάντων· σπλαγχνισθεὶς ἐξ ὁ Κύριος τοῦ
 » δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ
 » δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ·».

Αλλὰ πῶς συμβάζονται, λέγεις, ταῦτα
 μετὰ τῆς διακανούμης τοῦ θεοῦ; Ἀληθῶς
 ἡμεῖς οὐ κατακοοῦμεν τὸ πῶς· ἐπειδὴ οἱ
 διαλογισμοὶ καὶ τὰ διανοήματα καὶ τὰ ἔρ-
 γα ἡμῶν διαφέρουσιν ἀπὸ τῆς βουλῆς καὶ
 τῶν διανοημάτων καὶ τῶν ἔργων τοῦ θεοῦ,
 οἷσον ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς· « Οὐ γάρ εἰσιν
 » αἱ βουλαί μου, ὡσπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδέ,
 » ὡσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν, αἱ ὁδοὶ μου, λέγει
 » Κύριος· ἀλλ’ ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ
 » τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ
 » τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν
 « ἀπὸ τῆς διανοίας μου». Καὶ οὖν ἡμεῖς οὐ

κατανοῶμεν τὸ πῶς, συμβίβαζεται ὅμως ἡ
 θεία δικαιοσύνη μετὰ τῆς θείας εὐσπλαγ-
 χνίας, καὶ συνέρχονται ἐπὶ τὸ αὐτό, καθὼς
 φάλλει ὁ προφητάναξ, λέγων, « Ἐλεος καὶ ^{πα. 81}
 » ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ
 » εἰρήνη κατεφίλησαν». Καὶ τὸ μὲν πῶς
 συμβίβαζονται ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν, τοῦ δὲ
 συμβίβασμοῦ τὰ ἀποτελέσματα καθαρῶς
 βλέπομεν.

Διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων ἀπε-
 φάσισεν ὁ θεός τὸν καταποντισμὸν τοῦ
 ἀνθρωπίνου γένους· « Καὶ εἶπεν ὁ θεός, ^{πε. 6}
 » ἀπαλείψω τὸν ἀνθρωπὸν, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ
 » προσώπου τῆς γῆς». τοῦτο ἐστιν ἔργον
 τῆς θείας δικαιοσύνης· ταύτην δὲ τὴν ἀπό-
 φασιν κοινολογεῖ ὁ θεός εἰς τὸν Νῶν· « Καὶ ^{πε. 6}
 » εἶπε Κύριος ὁ θεός τῷ Νῷ, καὶ ρός παντὸς
 » ἀνθρώπου ἥκει ἐναντίον μου· ἐγὼ δὲ ἵδού
 » ἐπάγω τὸν κατακλυσμόν». τοῦτο ἐστιν
 ἔργον τῆς θείας εὐσπλαγχνίας· δημοσιεύει
 τὴν ἀπόφασιν τῆς τιμωρίας, ἵνα φέρῃ εἰς
 μετάνοιαν, καὶ ἀπαλλάξῃ τῆς συμφορᾶς· ἵ-
 δού τοῦ συμβίβασμοῦ τὰ ἀποτελέσματα·
 βλέπεις πῶς « Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήν-
 » τησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλη-
 » σαν»; ἀποφασίζει ὁ θεός τὴν καταεροφὴν
 τῶν Σοδόμων· τοῦτο ἐστιν ἔργον τῆς δι-
 καιοσύνης αὐτοῦ· ἀλλ’ οὐ κρύπτει ταύτην
 τὴν ἀπόφασιν· « Ὁ δὲ Κύριος εἶπε, μὴ ^{πε. 18}
 » κρύψω ἐγὼ ἀπὸ Ἀβραὰμ τοῦ παιδός μου,
 « ἢ ἐγὼ ποιῶ; » ἀλλὰ φανεροὶ αὐτὴν εἰς
 τὸν Ἀβραάμ, καὶ συμφωνολογεῖ μετ’ αὐ-
 τοῦ, καὶ ὑπόσχεται, διτι, ἐὰν εῦρῃ εἰς τὰ
 Σόδομα δέκα δικαίους, οὐκ ἀπολέσει αὐτὰ
 δι’ ἐκείνους τοὺς δέκα ἀνθρώπους· « Καὶ εἰ- ^{πε. 32}
 » πεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἔνεκεν τῶν δέκα».

τοῦτο ἐστιν ἔργον τῆς θείας εὐσπλαγχνίας·
ἰδοὺ οὖν δὲ λόγος τοῦ προφήτου· « Ἐλεος
» καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ
» εἰρήνη κατεφίλησαν ». Ἀποφασίζει δὲ θεὸς
τῆς Νινευί τὸν ἀφανισμόν· τοῦτο ἔργον
ἐστὶ τῆς θείας δικαιοσύνης ἀλλὰ πέμπει
τὸν Ἰωνᾶν, οὗτον κηρύξῃ ἐκεῖ τὸ « Ἐτι τρεῖς
» ἡμέραι, καὶ Νινευί καταστραφήσεται ».
τοῦτο ἐστιν ἔργον τῆς θείας εὐσπλαγχνίας αὐ-
τοῦ· διότι οἱ μὲν Νινευῖται, ἀκούσαντες
τοῦτο τὸ κήρυγμα, μετενόησαν· δὲ θεὸς
τὴν Νινευί διεφύλαξε, καὶ τὸν Ἰωνᾶν, ὃς
λυπηθέντα διὰ τοῦτο λύπην μεγάλην, ἔ-
ξήλεγξε, καὶ εἶπε· « Σὺ ἐφείσω ὑπὲρ τῆς
» κολοκύνθης, ὑπὲρ τῆς οὐκ ἐκακοπάθησας
» ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲ ἐξέθρεψας αὐτήν, τῇ
» ἐγεννήθη ὑπὸ νύκτα, καὶ ὑπὸ νύκτα ἔ-
» πώλετο· ἐγὼ δὲ οὐ φείσομαι ὑπὲρ Νι-
» νευί τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἐν
» τῇ οἰκούσῃ πλειονός τῇ δώδεκα μυριά-
» δες ἀνθρώπων; » Ιδοὺ οὖν δὲ προφητικὸς
λόγος· « Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν,
» δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν ».
Ἐὰν ξέτασῃς καὶ τὸ ἄλλα παραδείγματα,
ὅσα εἰσὶν ἔργα τῆς δικαιοσύνης τοῦ θεοῦ,
τοῦτο αὐτὸς βλέπεις, τουτέστι τὴν δικαιο-
σύνην τοῦ θεοῦ συνερχόμενην μετὰ τῆς
εὐσπλαγχνίας αὐτοῦ καὶ συμπεπλεγμένην.

Βλέπε δὲ καὶ τὴν τάξιν καὶ πρόοδον
τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ
θεοῦ· ὅταν οὐκ ἐπιστρέψωμεν ἀπὸ τῆς ἀ-
μαρτίας, τότε τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἀκονδ-
ρομφαίαν, καὶ ἐντείνει τόξον, καὶ ἐν αὐτῷ
βάλλει τὰ σκεύη τοῦ θανάτου· « Ἐὰν μὴ
» ἐπιστραφῆτε, τὴν ρόμφαίαν αὐτοῦ στιλ-
» θώσει, τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινε, καὶ τῇ-

» τοίμασεν αὐτό, καὶ ἐν αὐτῷ ἡτοίμασε
» σκεύη θανάτου· ἐπειτα, ἐπειδὴ κατακαυ-
ια. 2.
» χάται ἔλεος κρίσεως », δίδωσιν τῇ εὐ-
σπλαγχνίᾳ αὐτοῦ σημεῖα, οἵα, ταῦτα βλέ-
ποντες, μετανοήσωμεν, καὶ οὕτω φύγωμεν
τὴν τιμωρίαν· τοῦτο δὲ σημαίνει δὲ προφή-
της Δαθίδ, λέγων, « Ἐδωκας τοῖς φοβου-
» μένοις σε σημείωσιν τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προ-
» σώπου τόξου »· σημείωσις δέ ἐστιν ὁ ἐ-
λεγχος τῆς συνειδήσεως, τῇ ἐπερχομένῃ ἀ-
σθένειᾳ, τῇ προτροπῇ τοῦ λόγου τοῦ θεοῦ,
τοῦ πολλάκις εἰσερχομένου ἅχρι τῆς καρ-
δίας ἥμῶν. Ὁστις φοβεῖται τὸν θεόν, καὶ
προσέχει, ἐκεῖνος βλέπει τὸ σημεῖον, καὶ
τρέχων εἰς τὴν μετάνοιαν, φεύγει ἀπὸ
προσώπου τοῦ τόξου, ἥγουν ἀπὸ τῆς δι-
καίας τιμωρίας, καὶ σώζεται, καθὼς ἐσώ-
θησαν ἀπὸ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης τὰ
κτήνη ἐκείνων, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς τὸν
λόγον τοῦ Μωϋσέως. Ὅσις δὲ οὐ φοβεῖται
τὸν θεόν, οὐδὲ προσέχει, ἐκεῖνος οὐ βλέπει
τὸ σημεῖον· οὗτος οὐδὲ φεύγει τὸ πρόσωπον
τοῦ τόξου, καθὼς οὐκ ἔφυγον τὴν ἐκ τῆς
χαλάζης βλάσην οἱ μὴ πιστεύσαντες εἰς
τὸ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως δοθὲν σημεῖον.

Χριστιανοί, ὁ ἀπελπισμός ἐστι παραλο-
γία καὶ ἄνοια· διὸ, διώξαντες αὐτὸν μακράν,
ἐμβάσατε εἰς τὴν καρδίαν ὥμων τοῦ παν-
οικτίρμονος θεοῦ τὴν ἐλπίδα, πληροφορηθέν-
τες, ὅτι ἐκεῖνος μόνος ἐστὶν ἀπηλπισμένος,
ὅστις διὰ τὴν ἴσχυρογνωμίαν αὐτοῦ θέλει
καὶ ἀπελπίζεται. Ὅσοι δέ, θαρροῦντες εἰς
τὴν θείαν εὐσπλαγχνίαν, ἀμαρτάνετε ἀμε-
τανοήτως, ἐνθυμήθητε, ὅτι καταφρονεῖτε
« τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος, καὶ τῆς
» ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας, ἀγνοοῦντες,

'Ομιλία μετὰ τὸ κατὰ Λουκᾶν

» ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιαν
» ἄγει ». Ἐγὼ δέ, καταπαύων τὸν λόγον,
τολμῶ καὶ λέγω, ὅτι φοβοῦμαι τὴν εὐ-

δικαιοσύνην αὐτοῦ· διότι, ἐὰν παροργί-
σω τὴν δικαιοσύνην, καταφεύγω εἰς τὴν
εὐσπλαγχνίαν· ἐὰν δὲ παροργίσω τὴν εὐ-
σπλαγχνίαν, οὐκ ἔχω ἄλλο καταφύγιον.